

Rondetafelgesprek Elektriciteitsnet

Position paper IPO

Op 3 februari vindt een rondetafelgesprek plaats over de het elektriciteitsnet. Namens de provincies zullen de Noord-Hollandse gedeputeerde Edward Stigter en de Limburgse gedeputeerde Maarten van Gaans - Gijbels hieraan deelnemen.

Nederland staat voor een gigantische verduurzamingsopgave. Daar zijn de provincies ook flink mee aan de slag. Maar wij zien dat het stroomnet zo snel volloopt, dat de energietransitie gevaar gaat lopen. Nieuwe bedrijven en grootverbruikers kunnen op steeds meer plekken niet worden aangesloten op het net. En particulieren moeten in de toekomst steeds vaker wachten als zij thuis zonnepanelen, een warmtepomp of een laadpaal willen installeren. We zien dat regie nodig is om de toekomstige energie-infra af te stemmen met gebiedsontwikkelingen. Provincies willen die regierol, in samenspraak, graag vervullen in de regionale energie-infrastructuur en roepen het rijk op om de nodige aanpassingen daarvoor in de Energiewet te maken.

Regie is nodig op de planning van nieuwe regionale elektriciteits-infrastructuur

De provincies zijn onderdeel van het Actieteam Netcapaciteit, samen met ondernemers, netbeheerders en gemeenten. De provincies willen daarbij de verantwoordelijkheid pakken om de ontwikkeling van regionale energie-infrastructuur in goede banen te leiden. Samen met gemeenten en netbeheerders wordt geïnterviewd hoe vraag- en aanbod aan energie zich ontwikkelt in een provincie en tot welke (mogelijke) knelpunten dat leidt. Vervolgens kijken we gezamenlijk welke opties er zijn voor uitbreidingen van energie-infrastructuur en maakt de provincie in goed overleg met gemeenten de keuze over welke uitbreidingen eerder en welke later plaatsvinden. Daar zitten ook pijnlijke keuzes bij. Keuzes tussen economische groei, woningen of verduurzaming bijvoorbeeld. Wat gaat voor; een woonwijk of een datacenter? De provincies willen aanspreekbaar zijn op de gemaakte keuzes en zien voor zichzelf een rol weggelegd om hier regie op te voeren. Maar wel regie in samenwerking met gemeenten en netbeheerders.

Een regierol voor provincies bij dit vraagstuk ligt voor de hand. Provincies hebben een belangrijke rol in de ruimte, vooral bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overschrijden. Ze kunnen die regierol pakken omdat zij democratisch gekozen zijn, in tegenstelling tot netbeheerders. Het maken van keuzes over wat maatschappelijk gezien een gewenste ontwikkeling is, is bij uitstek iets voor een democratisch gelegitimeerd orgaan.

Wel is het natuurlijk van belang nauwe samenwerking te zoeken met gemeenten, netbeheerders, het rijk en anderen betrokkenen. Netbeheerders zijn verantwoordelijk voor het aanleggen van de infrastructuur. Het rijk zal de regierol op nationaal niveau moeten oppakken en regionaal moeten zorgen voor de juiste bevoegdheden en middelen in de Energiewet.

Leren door te doen: pilots om de aanpak aan te scherpen

Op talloze plekken in Nederland is het nu al niet meer mogelijk nieuwe klanten aan te sluiten of om duurzaam opgewekte stroom terug te leveren aan het net. Zo liep het net bijvoorbeeld vast in Noord-Holland op het Schiphol Trade Park. SADC (Schiphol Area Development Company) vond daarvoor een oplossing en start nu samen met netbeheerder Liander een pilot voor een innovatieve én duurzame oplossing voor het capaciteitsprobleem. Het idee daar is dat meerdere partijen in een virtueel net worden samengebracht om zo de capaciteit te delen met elkaar.

Vanaf februari 2022 vinden in drie regio's – Noord-Holland Noord, Zeeuws Vlaanderen en West-Brabant - pilots plaats om de aanpak voor regionale energie-infrastructuur in de praktijk te testen. Naast planzekerheid voor de netbeheerder en voorrang geven aan de maatschappelijk meest belangrijke en gewenste ontwikkeling, verwachten provincies dat de aanpak gaat bijdragen aan versnelling van de aanleg van meer energie-infrastructuur. De provincies constateren dat het uitvoeringstempo voor de aanleg van nieuwe kabels en transformatorstations en -huisjes echt omhoog moet, om zoveel mogelijk ontwikkelingen mogelijk te maken.

Onze verwachting is dat als overheden én netbeheerders het samen eens zijn over waar welke energie-infrastructuur als eerste moet worden gerealiseerd, dat zorgt voor kortere doorlooptijden.

Wijzigingen in de Energiewet zijn nodig om provincies in positie te brengen

Naast voldoende middelen voor de uitvoering is het aanpassen van wet- en regelgeving een belangrijke voorwaarde voor het kunnen uitvoeren van de provinciale regierol op de regionale energie-infrastructuur. De provincies pleiten er daarom bij het rijk voor de volgende punten aan te passen in wet- en regelgeving:

- Een wettelijke verankering van de provinciale taak in de Energiewet. Dit schept o.a. duidelijkheid voor alle betrokken partijen, voorkomt vrijblijvendheid en biedt (juridische) rugdekking.
- Het schrappen of aanpassen van artikel 6.8 in de Energiewet. Hierin staat dat provincies en gemeenten niet bevoegd zijn het opwekken, transporteren en leveren van elektriciteit of gas in het belang van de energievoorziening aan regels te binden. Dit is een belemmering voor het goed vervullen van de provinciale regierol.
- Het mogelijk maken dat voorrang wordt gegeven aan maatschappelijk gewenste ontwikkelingen. De minister zou creatief moeten kijken naar een alternatief voor het 'first come, first serve principe'. Netbeheerders hebben een wettelijke plicht om partijen aan te sluiten op basis van dat 'first come, first serve principe'. Er wordt dus geen rekening gehouden met maatschappelijk belang. Hierdoor heeft bijvoorbeeld een casino voorrang op een ziekenhuis als het casino eerder een aanvraag heeft gedaan.

Tot slot:

Het nieuwe kabinet trekt extra geld uit voor verzwaring van het stroomnet. Heel goed. Maar de provincies weten: met alleen meer geld ben je er nog niet. Er zal moeten worden gekozen in schaarste. De provincies willen daarbij een regierol pakken. En beseffen: er is niet één recept. De ene keer kan industrie voorrang krijgen. De andere keer een woonwijk, of bijvoorbeeld een laadstation voor elektrische bussen. De provincies vinden dat als tekorten dreigen, het maatschappelijk belang doorslaggevend moet zijn.